

Kommunstyrelsen

Avgift för utlämnande av kopior av allmänna handlingar

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige antar ”Avgifter för utlämnande av kopior av allmänna handlingar” enligt bilaga 1 till tjänsteskrivelsen daterad den 2 april 2019. Därvid upphävs kommunstyrelsens beslut från den 2 juni 2003 om att ta ut avgift för kopior av allmänna handlingar samt därtill hörande tillämpningsanvisningar.

Sammanfattning

Nuvarande avgift för utlämnande av kopior av allmänna handlingar är i behov av en uppdatering utifrån nu aktuella handlingsmedium och den ökade digitaliseringen av allmänna handlingar. En stor mängd av kommunens allmänna handlingar utgörs av elektroniska handlingar varför det finns skäl till att avgifterna för allmänna handlingar även omfattar ett avgiftsuttag för dessa. Särskilda regler för avgifter föreslås även för avvikande beställningar och småbeställningar.

Ärendet

Avgifter för kopior av allmänna handlingar

Utifrån tryckfrihetsförordningen har alla rätt att ta del av de allmänna handlingar som finns i kommunen förutsatt att de inte omfattas av sekretess. Om den enskilde vill läsa handlingarna på plats i kommunens lokaler så ska det ske avgiftsfritt. För att en myndighet ska kunna ta ut en avgift för en kopia av en allmän handling krävs att myndigheten fattat beslut om uttag av avgift. Några särskilda bestämmelser som reglerar vilka avgifter en kommun får ta ut vid utlämnande av allmänna handlingar finns inte. Avgifter ska beräknas med utgångspunkt i den kommunala självkostnadsprincipen som framgår av kommunallagen. Varje kommun får i en kommunal taxa själv fastställa de avgifter som ska tas. JO har uttalat att det inte möter något hinder mot att som vägledning för den kommunala taxan använda de regler som finns i avgiftsförordningen för statliga myndigheters avgiftssättning.¹ Motivet till att en avgift får tas ut är att det är den som vill ha informationen som bör betala och inte skattekollektivet.

¹ JO 2002/03 s. 501, dnr 3452-2000

Nacka kommuns beslut om avgift på kopior av allmänna handlingar

Kommunstyrelsen i Nacka kommun har den 2 juni 2003 beslutat att ta ut en avgift för

1. kopia eller avskrift av allmän handling
2. utskrift av upptagning för automatisk databehandling
3. kopia av video- eller ljudbandsupptagning

Kommunstyrelsen har även fattat beslut om tillämpningsanvisningarna till kommunstyrelsens beslut om avgiftsuttag. Av tillämpningsanvisningarna framgår bland annat nedan.

| 1. Fotokopia | A4 | A3 | A2 | A1 | A0 |
|--|----|----|----|----|----|
| a) Papper s/v ≤ 9 sidor | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Papper s/v 10 sidor | 50 | 50 | 50 | 50 | 50 |
| Papper s/v ≥ 11 sidor 50 kr i grundavgift + per sida | 2 | 4 | 8 | 16 | 32 |
| b) Klarfilm | 20 | | | | |
| c) Overheadfilm s / v | 20 | 40 | | | |
| d) Overheadfilm färg | 25 | | | | |

| | | | | | |
|---|---|---|--|--|--|
| e) Papper färg, för varje kopia oavsett antal | 4 | 4 | | | |
|---|---|---|--|--|--|

| 2. Skanning per kopiering | A4 | A3 | A2 | A1 | A0 |
|---------------------------|----|----|----|----|----|
| Per sida | 5 | 10 | 15 | 25 | 40 |

Enhetens utredning och bedömning

Juridik- och kanslienheten har genomfört en översyn av kommunens avgifter för kopior av allmänna handlingar. Nuvarande avgift för utlämnande av kopior av allmänna handlingar är i behov av en uppdatering och modernisering utifrån den ökade digitaliseringen av allmänna handlingar. Utifrån att en stor mängd av kommunens allmänna handlingar utgörs av elektroniska handlingar har det i översynen särskilt fokuserats på om det finns skäl till att avgifterna för allmänna handlingar kompletteras med ett avgiftsuttag även för dessa.

Avgifter för elektroniska handlingar

Avgiftsförordningen innehåller ingen fastställd avgift för att lämna ut kopior i elektronisk form. Av 4 § avgiftsförordningen framgår däremot att om det är förenligt med myndighetens uppgift, och om tjänsten är av tillfällig natur eller av mindre omfattning, får myndigheten mot en avgift tillhandahålla automatisk databehandlingsinformation i annan form än utskrift. Med stöd av bestämmelsen i avgiftsförordningen har Kammarrätten i Stockholm funnit att en tingsrätt hade rätt att ta ut en avgift när den lämnade ut handlingar i elektronisk form. Kammarrätten ansåg vidare att det är myndigheten själv som i enlighet med 5 § avgiftsförordningen fattar beslut om grunderna för en sådan avgiftssättning.

I den översyn som juridik- och kanslienheten gjort inom området kan noteras att Domstolsverket genomfört en likande översyn och tagit fram ett grundligt ställningstagande inom området. Domstolsverket gör bedömningen att eftersom det inte finns någon skyldighet för myndigheter att lämna ut allmänna handlingar i elektronisk form bör ett sådant utlämnande inte betraktas som ett utlämnande som en myndighet är skyldig att göra enligt tryckfrihetsförordningen utan som en serviceåtgärd. I Domstolsverkets riktlinje ”Att ta betalt för kopior av allmänna handlingar”² rekommenderas samtliga myndigheter inom Sveriges Domstolar att ta betalt för handlingar som skickas med e-post. Avgiften bör sättas så att full kostnadstäckning uppnås. Domstolsverket rekommenderar domstolarna att ta betalt med ett visst belopp per handling, alltså per fil, för att avgiftssättningen ska bli enhetlig, enkel och förutsägbar för den enskilde. Domstolsverkets avgifter är framtagna efter en rimlighetsbedömning där tiden för att spara ner och e-posta handlingar har beaktats.

Domstolsverket gör skillnad på handlingar som skannas in och handlingar som redan finns lagrade i elektronisk form. För handlingar som först måste skannas in för att sedan skickas med e-post rekommenderas att en avgift tas ut motsvarande den för papperskopior. När det däremot gäller handlingar som redan finns i elektronisk form, antingen att de upprättats i den formen eller att de tidigare skannats in, rekommenderas att ta betalt per handling, det vill säga per fil som är lagrad i verksamhetssystem.

Särskild avgift för småbeställningar och avvikande beställningar

Av Ekonomistyrningsverkets handledning ”Avgift för kopia av allmän handling”³ föreslås att en särskild avgift kan tas ut för att undvika ”småbeställningar”, det vill säga färre än 10 sidor, när beställningen hade kunnat göras i ett och samma sammanhang. Om myndigheten misstänker att någon systematiskt undviker att betala för kopiorna genom att göra småbeställningar kan myndigheten göra en tjänsteanteckning över utlämnade kopior för att ha underlag för ett beslut om tillämpning av undantagsregeln.

När någon begär ut handlingar från kommunen i sådan omfattning att medarbetarna inte kan hantera beställningen inom ordinarie arbetstid eller om extrapersonal måste anställas finns det anledning att införa möjlighet att ta betalt för det arbete som beställningen medför. Dessa sätt att ta betalt bör tillämpas endast undantagsvis och som huvudregel bör ordinarie avgiftsuttag enligt den föreslagna taxan användas.

Moderniserade avgifter föreslås

Juridik- och kanslienheten föreslår att en moderniserad avgift tas fram som motsvarar de medium som nyttjas idag för allmänna handlingar. Ett beslut om avgift för kopior av allmänna handlingar bör utgå ifrån vilket medium som handlingen lämnas ut på och inte på vilket medium som handlingen finns sparad på. I vilket medium handlingen finns sparad är

² 2016-12-12, diarienummer 649-2015

³ ESV 2005:27

inte relevant för den som efterfrågar en allmän handling. I dagsläget är det även tveksamt om kommunen kan tillhandahålla vissa handlingar i medium som utlovas i nuvarande tillämpningsanvisningar när det gäller äldre format.

Av den avgift som kommunstyrelsen antagit inom området finns inget ställningstagande kring avgift för kopior i elektronisk form. I dagsläget finns därför ingen laglig grund att ta ut någon avgift vid elektroniskt utlämnande. Utifrån att en stor mängd av kommunens allmänna handlingar utgörs av elektroniska handlingar så finns skäl till att avgifterna för allmänna handlingar kompletteras med ett avgiftsuttag för dessa. Den som begär att få ta del av den elektroniska handlingen får då stå för kostnaden istället för skattekollektivet. Ett avgiftsuttag ligger även linje med hur Domstolsverket rekommenderar domstolarna att hantera denna fråga. Likt den statliga avgiftsförordningen bör det inte skilja i kostnad beroende av om handlingen lämnas ut på papper eller per e-post. Genom att ta ut samma kostnad för elektroniskt utlämnande finns det större incitament för den enskilde att specificera och avgränsa sin begäran. Med en specifik begäran av allmänna handlingar kan hanteringen bli mycket mer effektiv både för den enskilde och för kommunen.

Ekonomiska konsekvenser

Eftersom avgifterna för allmänna handlingar baseras på självkostnadsprincipen bedöms de föreslagna avgifterna inte medföra några direkta ekonomiska konsekvenser. Avgifterna beräknas i större utsträckning täcka kommunens kostnader för material och arbetsinsatser.

Konsekvenser för barn

Inga konsekvenser för barn noteras med anledning av förslaget.

Bilagor

1. Förslag om Avgifter för kopior av allmänna handlingar

Sidrah Schaidler
Stadsjurist

Louise Hult
Kommunjurist

Anneli Sagnérius
Kommunjurist